

FOTO: ANDREA ODDERSHÉDE

Et pejlemærke for passende græsningstryk er blomstrende blomster igennem hele sæsonen. Hvis græsningstrykket er tilpas, vil blomsterne kunne bidrage med føde til insekterne fra tidligt forår til sensommer og efterår.

FOTO: ANDREA ODDERSHÉDE

Forstyrrelser og brud på vegetationsdække giver spiringsmuligheder for nye planter. Blottet jord kan derudover være et godt levested for insekter, f.eks. jordboende bier.

DEC 2018

Faktaark

KVÆGETS FUNKTION PÅ NATURAREALERNE

Græssende kvæg i naturen er vigtig for at fremme biodiversiteten. Græsningen på naturarealer er særlig værdifuld, fordi dyrenes aktivitet gør, at vegetationen ikke vokser til. Samtidig giver det en varieret struktur, med åbne pletter efter tråd, varieret græsningstryk og kokasser. Alt sammen noget som skaber gode levesteder for planter og dyr. Kvæg kan bidrage med noget af den dynamik, der gavner mange arter af planter, dyr og svampe.

SÅDAN PÅVIRKER KVÆGET NATURAREALET

En vigtig del af kvægets funktion på naturarealerne handler om forstyrrelse. Dyrenes påvirkning er med til at fastholde og skabe lysåbne områder til gavn for de vilde insekter og planter. På naturarealerne er det vigtigt at holde dyretrykket så lavt, at der på arealet kan findes blomster igennem hele sæsonen – blomsterne er et vigtigt fødegrundlag for mange insekter. Hos kvæg varierer fødevalget alt efter race, sæson, fødetilgængelighed, adfærd, arealtype og ikke mindst, så påvirkes kvægets fødevalg af om der tilskudsføres.

BID PÅ VEDPLANTER

Bid og barkskræling på træer og buske er i naturen en del af den dynamik som dyrene bidrager med, og som hæmmer tilgroning ved at svække tilvæksten af vedplanter. Svækkede buske og træer er mere tilgængelige som levesteder for insekter, svampe og mosser. Græsningseffekten på træer og buske er størst om vinteren, da kvæget vil være nødt til at være mindre kræsne i deres fødesøgningen, især hvis der ikke tilskudsføres, eller hvis tilskudsføringen minimeres.

TRAMP

Dyrenes tramp kan skabe blottede flader, og især på de vådere partier kan der dannes en god mosaik af lysåbne knolde og huller med

vand. Kvæget tramp er med til at skabe en lang række mikrohabitaer der fungerer som spirebede for planter, og levesteder for et rigt insektliv.

GØDNING

Kvæg lægger deres gødning tilfældigt, hvilket medfører at der nogle steder er næringspåvirket og andre steder ikke – det giver god variation i levesteder for planter, dyr og svampe. Gødningen er i sig selv et vigtigt levested og fødekilde for en lang række af insekter og svampe. Effekt af gødning ses højt oppe i økosystemet, da gødningsinsekterne er vigtig føde for insektædende fugle og flagermus. Jo flere måneder om året dyrene går på naturarealet, desto større er den positive effekt af gødningen. En vedvarende tilførsel af frisk gødning skaber kontinuitet i levested og fødegrundlag for de dyr og svampe der er tilknyttet. Den optimale effekt opnås ved helårsgræsning.

EKSTENSIVE RACER PASSER BEDST TIL NATURAREALERNE

Naturarealer er normalt bedst egnede til de ekstensive kvægracer. Arealerne er som regel for næringsfattige til malkekøer, og fluer og myg kan give problemer med fluestik i patterne. Nogle naturarealer har for lav produktivitet til diegivende og højdrægtige dyr.

Kødkvægracer har generelt en bedre evne til at udnytte forskellige foderemner med lavt næringsstofindhold end kvæg af malkeracer. Derfor er det normalt kødkvæg, der bruges til naturpleje. Ungdyr af malkekvæg kan også indgå i naturpleje.

Kødkvægracerne kan opdeles i ekstensive og intensive racer, hvor de ekstensive racer er de, der er bedst tilpasset livet på ekstensive arealer. Dvs. at de er mere hårdføre og nøjsomme end de intensive

EKSTENSIVE RACER	NATURPLEJE	ØVRIGE BEMÆRKNINGER
Skotsk Højlandskvæg	Meget hårdfør. Udnytter foder med lav næringsværdi, bl.a. lyng. Trives bedst udendørs hele året, tåler kulde og varme.	Meget høj produktiv levealder.
Hereford	Hårdfør. Små krav til foderkvalitet.	Tyk vinterpels.
Angus	Hårdfør, nøjsom.	
Dexter	Hårdfør. Skånsom for arealerne pga. størrelsen. Våde arealer optrædes mindre end ved store dyr.	Tykpelset, tåler koldt og vådt vejr. Den mindste race, ca. 110 cm høj. Kan blive gammel.
Korthorn	Hårdfør, nøjsom.	Danmarks ældste kødkvægsrace.
Galloway	Meget hårdfør, skånsom, nøjsom, stor vom kan optage store mængder grovfoder. Kan klare sig på stride græsser og træagtige vækster. Især egnet til helårsgræsning.	Tykpelset, tåler koldt og vådt vejr, ikke så godt varme. Relativt langsom vækst.
Heckkvæg	Hårdfør, nøjsom.	Ligheder med uroksen, der er uddød.

INTENSIVE RACER		
Charolais	Goldkøer gode til naturpleje.	
Limousine	Goldkøer gode til naturpleje.	Mest udbredte kødkvægsrace i DK.
Simmental	Goldkøer gode til naturpleje.	Primært meget intensiv kødproduktion.
Piemontese	Goldkøer gode til naturpleje.	Gode slagteresultater. Kødegenskaber bevares ved krydsning.
Salers	Hårdfør. Kan udnytte ringe græsgange.	
Blonde d'Aquitaine	Goldkøer er gode til naturpleje.	Voldsom tilvækstevne ved adgang til tilskuds-foder.

Kilde: Per Spleth, HusdyrInnovation, Kødproduktion, Kvæg

- racet. Desuden har de lette kælvninger og gode moderegenskaber. Generelt er de intensive racer større og tungere end de ekstensive racer med stor vækstkapa-citet og god slagte-kvalitet. De intensive racer har behov for mere næringsrigt foder for at udnytte vækstpotentialet. Goldkøer af intensiv race kan bedre klare sig på arealer med lavt næringsstofindhold.

OFFENTLIG ADGANG TIL AREALER MED KVÆG

Normalt kan publikum fint færdes på arealer med kvæg. Der bør dog tages visse forbehold. Hunde bør aldrig tages med ind på græsarealer med kvæg, fordi kvæget kan føle sig truet af dem. Det gælder både løsgående hunde og hunde i snor. Der kan opstå farlige situationer, hvis der er en tyr på arealet. Det samme gælder arealer, hvor der er køer, der kælver. Her kan koens stærke moderinstinkter være en risiko for besøgende, hvis folk kommer mellem ko og kalv.

KILDER

Buttenschøn, R.M. (2007): Græsning og høslæt i naturplejen. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Center for Skov, Landskab og Planlægning, Københavns Universitet, Hørsholm, 2007. 250 s. ill.
 Fløjgaard, C., Nielsen, S.S., Nygaard, B. & Ejrnæs, R. 2018. Biodiversitetsindikatorer til en effektbaseret naturtilskudsordning. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 68 s. Videnskabelig rapport nr. 297

FOTO: ANDREA ODDERSHED

Der er meget liv tilknyttet kokasser, bl.a. en lang række svampe. De store møgbiller er iøjnefaldende, og der findes mange arter. For optimale forhold for møgbillefaunaen er det vigtigt, at der på arealet er friske kokasser fra tidligt forår til efterår, og allerhelst hele året.

Heidi Buur Holbeck
Landskonsulent, Natur
Anlæg & Miljø
hbh@seges.dk
+45 8740 5450

Per Spleth
Specialkonsulent
HusdyrInnovation
psp@seges.dk
+45 8740 5301

Andrea Oddershede
Specialkonsulent
Anlæg & Miljø
anod@seges.dk
+45 8740 5444

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevarerministeriet
Landbrugsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

